

Generalitat de Catalunya
Direcció General d'Ordenació del Territori i d'Urbanisme
Avinguda Josep Terradellas, 2-6
08020 Barcelona

Al·legació al Pla Especial Urbanístic de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash

Benvolguts senyors,

En Jordi Badia i Guitart,

en representació de la Plataforma Cívica Montsalat (www.lasequia.cat/montsalat, montsalat@gmail.com) constituïda a la comarca de Bages per aturar els impactes ambientals que la mineria de sal i potassa hi ocasiona, us fa arribar la següent al·legació al Pla Especial Urbanístic de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash.

- 1. El pla no és d'interès públic, sinó exactament al contrari. L'objectiu del pla és privat –al servei exclusiu de l'explotació minera a Súria de l'empresa Iberpotash- i dels residus d'aquesta explotació en resulta un greu perjudici públic –la salinització del riu Cardener.**

Comencem analitzant la situació ambiental actual de l'explotació de potassa a Súria. Iberpotash acumula al runam de Súria al voltant de 24 milions de tones de residus salins, en una extensió d'unes 27 hectàrees. Anualment s'hi aboquen uns 0,7 milions de tones. Aquests residus, sumats amb els que la mateixa empresa i activitat aboca a Sallent, fan d'Iberpotash i de la mineria de potassa, amb molta diferència, el major productor de residus a Catalunya.

L'explotació minera de Súria té una autorització ambiental atorgada l'any 2006, que porta implícit un programa de restauració. Però és a la vista que el runam de Súria no es restaura.

El runam de Súria: 24 MT de residus salins a l'aire lliure; s'hi segueixen abocant més residus, mentre la restauració s'ignora (foto 24.12.2012)

La sal, tal com mostra la imatge següent, és molt soluble en aigua. Una muntanya de residus salins a l'aire lliure lògicament afecta les aigües.

Imatge d'un sector del runam de Sùria on durant anys no s'hi abocà. La màquina llançadora abandonada marca un descens del nivell del runam de l'ordre dels 2 metres, a causa de la dissolució de la sal per l'aigua de pluja i de la captada de l'aire per higroscòpia. Actualment tot ha quedat sepultat sota nous residus. (foto 08.12.2005)

Una part de la salmorra lixiviada del runam de Sùria es capta i condueix cap al col·lector de salmorres. Però aquesta és només una part; la resta contamina les aigües subterrànies i la xarxa fluvial. La salmorra generada pel runam de Sùria afecta al torrent de Camprubí, la riera de Bellver i els seus pous associats i directament el riu Cardener.

El torrent de Camprubí i la font de la Serra, al barri del Fusteret de Sùria, han esdevingut un conducte de salmorra concentrada que, aquesta sí, es porta cap al col·lector de salmorres. Però la salmorra també circula a més fondària i s'incorpora al riu Cardener en un tram d'un centenar de metres a l'alçada del Fusteret. Fora de situacions excepcionals, el Cardener arriba a Sùria, havent passat ja per Cardona on hi ha la muntanya de sal, amb una salinitat de l'ordre de 40-50 mil·ligrams de clorur per litre, i en surt a uns 300-350 mg Cl/L. El salt de salinitat a l'aigua del Cardener és degut a l'entrada al tram del Fusteret dels lixiviatos de salmorra provinents del runam de Sùria. La proporció alta de potassi a l'aigua del Cardener corrobora que la contaminació salina és deguda a la mineria de potassa. Avall del Fusteret, l'aigua del Cardener no es pot destinar a potabilització amb tècniques habituals a causa de la seva excessiva salinitat. El límit de les aigües que es poden destinar a potabilització és 250 mg Cl/L (RD 140/2003).

A l'indret de mas Filosa (Callús), una surgència d'aigua salada que brolla de les esquerdes d'una capa de roca calcària salinitza la riera de Bellver. Els pous propers a la riera s'han salinitzat, de manera que les explotacions agrícoles no poden utilitzar-los. Els arbres de la riba progressivament van morint. Mas Filosa es troba equidistant dels runams de Sùria i de Sallent. Les investigacions realitzades per Albert Solé, basades en l'ús com a traçadors dels compostos orgànics que usen les plantes de tractament del mineral, assenyalen l'origen de la salinització de la riera de Bellver al runam de Sùria.

El dia 24.12.2012 s'ha fet un nou mostreig d'aigües de la zona, específic per documentar aquesta al·legació. Els resultats de les anàlisis de clorurs es detallen a la taula.

Data	Curs d'aigua - Localitat	mg Cl/L	Posició a la conca
24.12.2012	Cardener - Ribera de Coaner	40	Aigües amunt de Súria
24.12.2012	Cardener - Antius	300	Aigües avall de Súria
24.12.2012	Surgència a mas Filosa (Callús)	21500	Afluent pel costat nord de la riera de Bellver
24.12.2012	Riera de Bellver - cal Cots de la Riera	4950	Aigües avall de la Filosa
24.12.2012	Font pública de xarxa - Castellgalí	340	L'aigua és captada del riu Cardener

La salinització del Cardener té conseqüències molt negatives per l'abastament d'aigua a la població de la conca.

Súria, amb un punt de cinisme, capta l'aigua del Cardener al Pla de Reguant, abans de la contaminació salina. Però les poblacions situades més avall de la conca del Cardener i del Llobregat se les han d'empescar com poden.

Callús i Sant Joan de Vilatorrada van desistir, ja fa anys, d'utilitzar aigua del Cardener que els passa pel nucli urbà. Callús l'obté en part, irònicament, del servei de Súria i en part d'Aigües de Manresa. Sant Joan de Vilatorrada i Manresa s'abasteixen d'aigua captada del riu Llobregat a Balsareny, també abans que es salinitzi a Sallent a causa de la mineria, i transportada per la Sèquia medieval.

Castellgalí és l'únic municipi que utilitza aigua del Cardener avall de Súria. Però l'aigua que la companyia Sorea distribueix a la població de Castellgalí no es pot considerar potable. Tots els nostres resultats d'anàlisi de l'aigua de la xarxa de Castellgalí han donat valors sempre per sobre dels 250 mg Cl/L. Com a situació excepcional podria tolerar-se transitòriament una aigua de subministrament amb contingut de clorur superior als 250 mg Cl/L, però no de manera sistemàtica. La salinitat originada al runam de Súria contamina el Cardener i arriba a les aixetes de Castellgalí.

Els problemes amb la salinitat de l'aigua segueixen avall, després de la confluència del Cardener amb el Llobregat. Les poblacions de Sant Vicenç de Castellet, Olesa i Abrera tenen aigua captada del Llobregat, també de potabilitat dubtosa per l'excés de salinitat. D'uns anys ençà, les grans plantes potabilitzadores d'Abrera i de Sant Joan Despí, les que donen servei a la conurbació de Barcelona, apliquen tractaments d'electrodialisi reversible la primera i d'osmosi inversa la segona per eliminar les sals de l'aigua del Llobregat. Però aquests tractaments no són gratuïts: necessiten una gran inversió d'instal·lació, tenen un immens cost energètic de funcionament i requereixen perillosos col·lectors per evacuar la salmorra de rebuig fins al mar.

El perjudici derivat del runam salí de Súria afecta la resta de la conca del Cardener i del Llobregat situada més avall.

El PEU de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash s'inscriu en el projecte d'ampliació de l'explotació minera a Súria, l'anomenat *pla Phoenix*, pel qual Iberpotash sol·licita una potència elèctrica de 35.500 kW. Basant-se en les dades divulgades per Iberpotash, l'Estudi Ramon Folch ha fet projeccions de com evolucionen els runams salins. Sota el *pla Phoenix*, el runam salí de Súria segueix creixent a un ritme estimat d'1,2 MT/any, major que l'actual i durant més temps. La previsió de la instal·lació d'una o dues plantes de *sal vacuum* que permetin comercialitzar més sal comuna es compensa per l'increment de l'escala de l'explotació que implica una major generació de residus. La necessària restauració dels runams per evitar la salinització de les aigües es retarda encara més. El *pla Phoenix* d'ampliació minera de Súria condemna el Cardener de Súria en avall per un temps indefinit, afegit als 100 anys que enguany s'han complert des la descoberta de la potassa a Súria.

El PEU de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash justifica el seu suposat interès públic en l'art.47 de la Llei 3/2012 d'Urbanisme, que textualment diu:

"...el suelo no urbanizable puede ser objeto de actuaciones específicas para destinarlo a las actividades o los equipamientos de interés público que se tengan que emplazar en el medio rural. A tal efecto, son de interés público: (...) d) Las instalaciones y las obras necesarias para servicios técnicos como las telecomunicaciones, la infraestructura hidráulica general, las redes de suministro de energía eléctrica, de abastecimiento y suministro de agua y de saneamiento, el tratamiento de residuos, la producción de energía a partir de fuentes renovables y las otras instalaciones ambientales de interés público."

Les xarxes de subministrament elèctric efectivament s'esmenten com a susceptibles d'interès públic. Però se suposa que el destí de les xarxes és el servei públic en general, no pas un servei privat a mida d'un sol consumidor.

Però si seguim llegint aquest mateix article, ens adonem que el projecte de línies elèctriques, al tenir per objectiu únic una activitat que incrementarà encara més els residus salins a Súria i perllongarà la salinització del riu Cardener, és contrari a 5 dels conceptes esmentats com d'interès públic.

- Infraestructura hidràulica general. Els runams salins i les instal·lacions de dessalinització a les plantes potabilitzadores obliguen a la instal·lació de col·lectors de salmorra. La salinitat de l'aigua accelera el deteriorament per oxidació de les estructures metàl·liques de les infraestructures hidràuliques.
- Xarxes d'abastiment i subministrament d'aigua. La salinització de l'aigua impedeix el seu ús pel subministrament de la població o requereix costosos tractaments de potabilització.
- Xarxes de sanejament de l'aigua. Les salmorres generades per la mineria de potassa del Bages obliguen a la instal·lació de llargs i perillous col·lectors de salmorres.
- El tractament de residus. El projecte no tracta residus sinó que, ben al contrari, facilita que qui és ja el major productor de residus a Catalunya en generi encara més.
- Instal·lacions ambientals d'interès públic. L'interès públic està en fer desaparèixer o posar sota control les instal·lacions que provoquen perjudicis ambientals, no en fer-les créixer.

La qualificació "d'interès públic" no es pot mantenir doncs com a justificació del pla.

Els runams salins del Bages estan pendents de judici penal per presumpte delictes ambiental i (DIP 23/97). La Fiscalia de Medi Ambient del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va sol·licitar, el desembre del 2003, la mesura cautelar d'aturar els abocaments de residus als runams. És difícil d'entendre com una mateixa activitat per la qual la Fiscalia de Medi Ambient demana la paralització al veure-hi indicis de delictes, l'administració d'urbanisme pugui considerar-la d'interès públic.

Per tot el que s'ha exposat, sol·licito que es retiri la justificació d'interès públic al *Pla Especial Urbanístic de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash*, i en conseqüència que el pla sigui denegat.

Un cop acceptada aquesta al·legació total, no cal seguir més enllà. Però, només pel cas que s'insistís en mantenir un Pla Especial Urbanístic que, com s'ha demostrat, és contrari a allò que s'accepta com d'interès públic, s'inclouen les següents al·legacions a aspectes parcials del Pla.

2. Un Pla amb objectiu privat requereix finançament exclusivament privat

El Pla consta de 4 projectes d'instal·lacions independents que, en conjunt, tenen per objectiu assegurar la disponibilitat de l'elevada potència elèctrica sol·licitada per Iberpotash a Súria. L'estudi econòmic desglossa el pressupost de cadascuna de les 4 instal·lacions, que sumen en total 6.131.866€. Aquest pressupost contempla les despeses materials d'instal·lacions, mentre omet les compensacions pels perjudicis i servituds que una línia elèctrica ocasiona al territori que travessa. Dóna a entendre que les indemnitzacions per compra o expropiació de terrenys, o per la desvalorització de l'entorn d'una gran línia elèctrica, és una responsabilitat de l'administració pública.

Però el Pla té un sol beneficiari. És lògic doncs que el Pla, si s'arribés a dur a terme, sigui sota el finançament íntegre del beneficiari privat, sense cap participació de fons públics.

Sol·licito per tant que, al ser l'objectiu del *Pla Especial Urbanístic de les noves infraestructures elèctriques associades al subministrament a Iberpotash* exclusivament privat, no s'hi destinin fons públics.

3. Avaluació de projectes i traçats alternatius per les noves línies

Els projectes de noves línies elèctriques Lladurs-Solsona-Olius (projecte 3) i Sant Mateu de Bages-Callús-Súria (projecte 4) es presenten com els traçats més favorables sota el punt de vista de medi ambient per unir dos punts prèviament escollits. Però no se'n donen raons; no s'explica perquè aquests punts

d'entrada i sortida de les línies elèctriques són els més convenients, ni es comparen els itineraris triats amb d'altres alternatius. Si només es presenta una opció, evidentment aquesta és la millor.

El projecte n.4 de nova línia de 110 kV Sant Mateu de Bages-Callús-Súria, el que afecta la comarca de Bages, fa un recorregut primer en direcció est, des del nucli de Sant Mateu fins a la vall del Cardener a Antius, on gira per dirigir-se al nord, cap a Cererols, i d'aquí a la planta minera de Súria. Però l'existència d'altres línies elèctriques properes fa pensar que podrien existir altres opcions. Una línia de 380 kV creua la vall del Cardener a l'alçada de Sant Martí de Torroella, mentre que una altra línia de 110 kV ressegueix ja al vessant dret de la vall Cardener. Són tècnicament factibles altres opcions de projecte que, basant-se en les línies existents, impliquin menor necessitat de noves línies elèctriques? La memòria presentada no resol aquest dubte.

La nova línia de 110 kV Sant Mateu de Bages-Callús-Súria passaria molt propera als nuclis habitats d'Antius (Callús) i de Cererols (Súria). Aquest és, sens dubte, un fet indesitjat. Des del moment que no s'avaluen alternatives de traçat, no queda justificat perquè la línia s'acosta tant a aquests dos nuclis rurals. Sota aquest projecte, Antius quedaria crucificat per dues línies elèctriques de 110 kV, l'existent de nord a sud, i la projectada d'est a oest.

En conseqüència, sol·licito que el Pla presenti alternatives al projecte i als traçats de les noves línies que permetin estudiar quina és l'opció de menor impacte paisatgístic i social.

4. Retirada de la línia Sant Mateu de Bages-Callús-Súria de la carena de Cererols

El veïnat de Cererols (Súria) està situat en una zona enlairada que domina la vall del Cardener. Es tracta d'un nucli compacte amb una església romànica i alguns masos pairals que conserva el seu to rural. Aquests nuclis s'ha vist afectat ja pel veïnatge de la planta minera de Súria. La panoràmica de Cererols cap al nord està dominada per la presència estrident del runam salí i per l'afectació a la vegetació causada durant anys per la pols salina emesa per la planta de tractament del mineral. A Cererols li queda, això sí, la posició dominant i indiscutiblement bella vista des del sud, des d'on el runam salí proper queda amagat pel propi relleu. La presència d'una línia elèctrica de 110 kV a la carena de Cererols, tal com es projecta, retiraria a Cererols l'encant paisatgístic i patrimonial que manté. I una vegada més, el perjudici tindria l'origen en la mineria de potassa de Súria.

Nucli de Cererols (Súria), on es manté l'aspecte rural ordenat i harmònic

Carena de Cererols. La nova línia elèctrica de 110 kV creuaria per la part esquerra de la imatge, sostinguda per una gran torre metàl·lica situada en un punt alt de la carena. L'encant del paisatge i el to rural de Cererols es perdrien irremissiblement.

La línia Sant Mateu de Bages-Callús-Súria no hauria de creuar per damunt de la carena de Cererols, si es vol aconseguir que passi poc apercebuda. L'impacte que es vol evitar és el que expressa la foto n.6, a la pàg.36 del *document 6, annex 1, estudis d'impacte ambiental i integració paisatgística, part 4*. Amb aquest propòsit caldria desplaçar substancialment aquest tram de línia cap a l'oest, fent-la passar a mig vessant de la vall del Cardener, probablement seguint l'itinerari de la via de tren. Caldria moure, com a mínim, la torre n.12. Una altra opció ambientalment més respectuosa amb Cererols, i potser complementària amb el traçat a mig vessant, seria que la línia creués la serra de Cererols soterrada en un túnel.

Per tal d'evitar l'impacte paisatgístic que la línia Sant Mateu de Bages-Callús-Súria causaria a Cererols, sol·licito que aquest tram de la nova línia elèctrica s'allunyi cap a una posició més baixa, a mig vessant de la vall del Cardener, o bé que travessi la serra subterràniament.

Quedo a la seva disposició per complementar les informacions sobre impactes ambientals de la mineria de potassa del Bages que considerin oportunes. En la confiança que s'atendran aquestes al·legacions, els saluda ben cordialment.

Jordi Badia
Plataforma Montsalat
montsalat@gmail.com
www.lasequia.cat/montsalat